

Sygn. akt III AUa 968/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Rodak

Sędziowie: Sędzia Lucyna Guderska (spr.)

Sędzia Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 czerwca 2019 r. w Ł.

sprawy Z. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o wartość kapitału początkowego

na skutek apelacji Z. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 29 maja 2018 r. sygn. akt VI U 99/18

- 1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i ustala, że do obliczenia wartości kapitału początkowego Z. G. podlega uwzględnieniu: okres zatrudnienia w Cegielni (...) w B. od 1 listopada 1985 roku do 15 marca 1988 roku oraz kwoty wynagrodzeń: 58 080 (pięćdziesiąt osiem tysięcy osiemdziesiąt) starych złotych za rok 1984, 114 216 (sto czternaście tysięcy dwieście szesnaście) starych złotych za rok 1985 i 77 000 (siedemdziesiąt siedem tysięcy) starych złotych za rok 1986, oddalając odwołanie w pozostałej części;**
- 2. oddala apelację w pozostałej części;**
- 3. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania za obie instancje.**

Sygn. akt III AUa 968/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 listopada 2017 r., znak: (...) -2017 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ustalił Z. G. kapitał początkowy. Organ rentowy wskazał, że podstawę wymiaru kapitału początkowego stanowi kwota 500,81 zł, okresy składkowe zostały przez organ rentowy uznane w wymiarze łącznym 8 lat, 11 miesięcy i 16 dni, tj. 107 miesięcy. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 47,13%, zaś średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach, dla osób w wieku 62 lat - wynosi 209 miesięcy. Ostatecznie, kapitał początkowy ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999 r. został ustalony na kwotę 40 993,28 zł. Jednocześnie organ rentowy wskazał, że do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresów:

- od 01.09.1969 r. do 15.06.1971 r. - ponieważ okres Studium (...) w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS nie jest wymieniony jako okres składkowy lub nieskładkowy;
- od 01.01.1978 r. do 31.08.1980 r. - ponieważ w tym okresie wnioskodawca nie był zgłoszony do ubezpieczenia;
- od 01.10.1981 r. do 31.05.1983 r. - ponieważ ten okres zatrudnienia nie został zgłoszony do ubezpieczenia;
- od 01.05.1984 r. do 31.05.1984 r. - ponieważ za ten okres nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne;
- od 01.11.1985 r. do 15.03.1998 r. - ponieważ brak jest informacji o zgłoszeniu do ubezpieczenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji Z. G. zarzucił naruszenie art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016, poz. 887) poprzez nieuwzględnienie przez ZUS do ustalenia wartości kapitału początkowego:

a/ okresu od 1 września 1969 r. do 15 czerwca 1971 r., tj. okresu nauki w Studium (...) w sytuacji, gdy „dopuszczalnym jest zaliczenie okresu nauki w studium nauczycielskim jako okresu składkowego w rozumieniu art. 7 pkt 9 u.e.r.f.u.s. w rozmiarze, w jakim z okresem odbytych studiów nie przekroczy to okresu nauki w szkole wyższej na jednym kierunku w wymiarze określonym w programie studiów (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 01 czerwca 2016 r., III Ua (...), LEX nr 2079193);

b/ pełnego okresu od 1 września 1980 r. do 15 marca 1988 r., tj. okresu pracy w Cegielni (...) w B., w sytuacji gdy ze świadectwa pracy z dnia 15 marca 1988 r. wynika, że ubezpieczony we wskazanym okresie był kierownikiem do spraw produkcji i sprzedaży i otrzymywał wynagrodzenie 36000 zł (starych złotych) plus premia uznaniowa w wysokości 25% płacy zasadniczej.

W konsekwencji odwołujący się wniósł o uwzględnienie powyższych okresów przy ustalaniu kapitału początkowego i o zasądzenie od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, że okres nauki w studium nauczycielskim może być traktowany tak samo jak okres nauki w szkole wyższej, ale tylko i wyłącznie w przypadku jeżeli został zaliczony przez szkołę wyższą na poczet wyższych studiów zawodowych I stopnia lub studiów wyższych uzupełniających. Tymczasem odwołujący się nie przedstawił zaświadczenia szkoły wyższej, potwierdzającego fakt ukończenia studium nauczycielskiego, programowy tok trwania studiów oraz fakt zaliczenia nauki w stadium nauczycielskim na poczet studiów wyższych. Nadto, organ rentowy wskazał, że załączone do wniosku świadectwo pracy z dnia 15 marca 1988 r. nie stanowi dowodu na to, iż odwołujący przez cały okres zatrudnienia od 1 września 1980 r. do 15 marca 1988 r. w Cegielni (...) w B. podlegał ubezpieczeniu.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 maja 2018 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że Z. G., urodzony (...), w dniu 12 lipca 2017 r. złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

Odwołujący w okresie od 1 września 1969 r. do 15 czerwca 1971 r. kształcił się w Studium (...).

W okresie od 16 sierpnia 1971 r. do 31 lipca 1975 r. wnioskodawca zatrudniony był w pełnym wymiarze jako nauczyciel w Szkole Podstawowej im. Powstańców Styczniowych w L.. Do końca lipca 1975 r. pobierał wynagrodzenie za pracę, które kształtowało się następująco: za rok 1971 - 7 000 zł; za rok 1972 - 22 200 zł.; za rok 1973 - 24 400 zł.; za rok 1974 - 25 600 zł i za rok 1975 - 15 400 zł.

W latach 1972 - 1975 odwołujący studiował zaocznie historię w T., jednakże studiów ostatecznie nie ukończył. Okres nauki w Studium (...) od 01.09.1969 r. do 15.06.1971 r. nie został zaliczony przez uczelnię w T. na poczet studiów.

W okresach od 1.10.1975 r. do 1.01.1976 r. i od 15.01.1975 r. do 31.12.1977 r. odwołujący podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia u płatnika składek Gospodarstwo Rolne - (...).

W okresie od 1.09.1980 r. do 30.09.1981 r. oraz od 1.06.1983 r. do 30.09.1984 r. odwołujący podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Składki na ubezpieczenie społeczne zostały zapłacone za okresy od 01.09.1980 r. do 30.09.1981 r. i od 01.07.1983 r. do 31.03.1984 r. Okresy od: 01.06. 1983 r. do 30.06.1983 r. oraz od 01.04.1984 r. do 30.04.1984 r. zostały zwolnione z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne z uwagi na fakt, iż działalność gospodarcza nie była wykonywana dłużej niż przez 15 kolejnych dni.

W okresie od 1.06.1984 r. do 30.10.1985 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik z tytułu zatrudnienia u płatnika składek - Cegielni (...).

Pierwotnie Cegielnię w B. prowadził S. D., zaś po jego śmierci zakład przejęła jego żona M. i synowie. Odwołujący był właścicielem samochodu ciężarowego 18 tonowego marki J. i samochodem tym wykonywał transport dla Cegielni - rozwoził cegły. Zajmował się także remontem samochodów. Gdy odwołujący sprzedał J. to pieniądze uzyskane ze sprzedaży zainwestował w ponowne uruchomienie Cegielni. Przeprowadził remont cegielni. Kierował produkcją i sprzedażą. Prace na rzecz Cegielni wykonywał co najmniej 8 godzin dziennie.

Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom świadków: J. K. i W. K. podnosząc, że żaden z nich nie zajmował się sprawami kadrowymi, pracowniczymi i ubezpieczeniowymi a zatem nie byli oni w stanie podać, czy za sporny okres były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. Tymi sprawami zajmował się nieżyjący obecnie M. E. (księgowy). Świadkowie zeznali, że ubezpieczony wykonywał prace przez co najmniej 8 godzin dziennie, zaś kiedy wyjeżdżał w trasę, to pracę kończył później. Sam odwołujący podobnie przedstawił okoliczności wykonywania pracy na rzecz Cegielni (...), przedstawił zakres wykonywanych czynności. Ani świadek J. K., ani świadek W. K. nie wiedzieli, czy odwołujący miał zawartą z Cegielnią umowę o pracę. Świadkowie jednoznacznie zeznali natomiast, iż oni mieli zawartą umowę o pracę.

W ocenie Sądu I instancji, świadectwo pracy z dnia 15 marca 1988 r., w którym zostało wskazane, iż odwołujący był zatrudniony w Cegielni (...) w okresie od 01.09.1980 r. do 15.03.1990 r. nie stanowi dowodu potwierdzającego jednoznacznie fakt zatrudnienia odwołującego w ramach stosunku pracy. Świadectwo pracy jako dokument prywatny - zgodnie z art. 245 k.p.c. stanowi dowód, iż osoba które go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Sąd podniósł, że trudno jednoznacznie wskazać, kto złożył oświadczenie zawarte w tym świadectwie albowiem podpis jest nieczytelny. Z dokumentów organu rentowego, które nie były kwestionowane wynika zaś, iż w okresie od 01.09.1980 r. do 30.09.1981 r. oraz od 01.06.1983 r. do 30.09.1984 r. odwołujący podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Zdaniem tego Sądu, jest mało prawdopodobne zatem, aby w tym samym czasie odwołujący pozostawał w zatrudnieniu pracowniczym. Nadto z zeznań odwołującego i świadków wynika, iż w Cegielni ubezpieczony wykonywał prace jako kierowca samochodu ciężarowego 18 - tonowego J. (transportował cegły), przy czym - co istotne - samochód stanowił własność odwołującego. Tymczasem immanentną cechą stosunku pracy jest, iż pracownik wykonuje powierzone mu obowiązki pracownicze przy użyciu sprzętu stanowiącego własność pracodawcy. Wprawdzie do nawiązania stosunku pracy może dojść bez zawierania umowy o pracę na piśmie, niemniej jednak w spornych latach zasadą było, iż przestrzegano zawierania umowy o pracę na piśmie. Zeznania odwołującego, iż „praktycznie jako takiej pisemnej umowy to ja nie miałem z nimi zawartej” potwierdzają tezę, iż odwołującego nie łączył z Cegielnią stosunek pracy. O tym, że odwołujący współpracował z właścicielem/właścicielami a nie podlegał ich zwierzchnictwu służbowemu jako pracownik świadczy także fakt, iż - jak zeznał odwołujący - gdy sprzedał samochód J. a pieniądze ze sprzedaży zostały przez niego zainwestowane w ponowne uruchomienie Cegielni i wówczas został kierownikiem ds. produkcji. Z tego wynika, iż wnioskodawca był tzw. „cichym” współnikiem właścicieli Cegielni i jako taki kierował produkcją i sprzedażą.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie okazało się niezasadne, co skutkowało jego oddaleniem.

Sąd wskazał, że stosownie do treści art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016, poz. 887), zwanej dalej „ustawą emerytalną” (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), zwanej dalej ustawą emerytalną: dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacili składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Ust. 2 tego przepisu stanowi zaś, że kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy emerytalnej, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 01 stycznia 1999 r. (art. 173 ust. 3 ww. ustawy).

Na podstawie art. 174 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, przy czym oblicza się go przy zastosowaniu wskaźnika 1,3% za każdy rok okresów składkowych i przy zastosowaniu wskaźnika 0,7% za każdy rok okresów nieskładkowych. Z mocy art. 174 ust. 2 przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Sąd podkreślił, że w ustawie emerytalnej brak jest przepisu, który wskazywałby wprost okres nauki w studium nauczycielskim jako okres składkowy bądź nieskładkowy. Zgodnie z art. 7 pkt 9) tej ustawy okresem nieskładkowym jest okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki w wymiarze określonym w programie studiów. Jak wskazuje się w orzecznictwie, termin „ukończenie nauki” odnosi się do zaliczenia całego programu studiów (uzyskania absolutorium), co należy odróżnić od pojęcia „ukończenia studiów”, z czym wiąże się obrona pracy magisterskiej i otrzymanie dyplomu ukończenia studiów wyższych. (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2013 r., III AUa 1074/13, LEX nr 1286479). Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 1 czerwca 2016 r., III AUa 1372/15, LEX nr 2079193, zgodnie z którym: dopuszczalnym jest zaliczenie okresu nauki w studium nauczycielskim jako okresu nieskładkowego w rozumieniu art. 7 pkt 9 ustawy emerytalnej w rozmiarze, w jakim z okresem odbytych studiów nie przekroczy to okresu nauki w szkole wyższej na jednym kierunku w wymiarze określonym w programie studiów. Sąd podzielił przy tym pogląd, iż zaliczeniu podlega okres nauki w studium nauczycielskim, jeżeli został zaliczony przez szkołę wyższą na poczet wyższych studiów zawodowych I stopnia lub studiów wyższych uzupełniających (por. Komentarz do art. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS pod red. K. Antonow Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2009).

Odnosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd I instancji zwrócił uwagę, że Z. G. studiował zaocznie historię w T., jednakże ostatecznie studiów nie ukończył. Okres nauki w studium nauczycielskim nie został także zaliczony odwołującemu na poczet wyższych studiów. Brak jest zatem podstaw do uwzględnienia przy ustalaniu wartości kapitału początkowego okresu nauki w studium nauczycielskim od 01.09.1969 r. do 15.06.1971 r. jako okresu nieskładkowego, o którym mowa w art. 7 pkt 9 ustawy emerytalnej.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej okresami składkowymi są okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, w przepisach wymienionych w art. 195 pkt 1-4 i 8, w przepisach o adwokaturze, w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz w przepisach o pomocy społecznej. Stosownie zaś do art. 6 ust. 2 pkt lit. a) ustawy emerytalnej: za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne: a mianowicie okresy zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową.

Sąd podniósł, że dla uznania okresu zatrudnienia wykonywanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a tej ustawy nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę faktu opłacenia przez pracodawcę składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 marca 2017 r., III UK 84/16, LEX nr 2278301). W uzasadnieniu tego wyroku wskazano, że przepis art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS został przeniesiony z ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 z późn. zm.), która w miejsce dotychczasowych okresów zatrudnienia, równorzędnych i zaliczanych wprowadziła okresy składkowe i nieskładkowe i okres wymieniony w tym przepisie jest okresem obowiązywania tej ustawy (od 15 listopada 1991 r. do 31 grudnia 1998 r.). Wcześniejsze okresy zatrudnienia objęte są regulacją art. 6 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.”

Sąd I instancji podkreślił, że zgodnie z treścią art. 6 k.c., to na ubezpieczonym spoczywał ciężar dowodowy w niniejszej sprawie. Strona, na której spoczywa ciężar dowodu, ponosi ryzyko ujemnych skutków niedopełnienia swoich obowiązków w tym zakresie. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne. Odwołujący temu ciężarowi, w zakresie udowodnienia, iż cały okres od 1.01.1978 r. do 15.03.1988 r. stanowił okres składkowy, o którym mowa art. 6 ustawy emerytalnej, który winien być uwzględniony przy ustalaniu wartości kapitału początkowego. jako okres zatrudnienia w Cegielni (...), nie spostał.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477.14 § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył Z. G., zarzucając:

1/ sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez nie uwzględnienie świadectwa pracy datowanego na 15.03.1988 r., wystawionego przez Cegielnię (...), M. D. (1) z miejscowości B. P., w sytuacji gdy ów dokument został wystawiony przez pracodawcę, potwierdza okres zatrudnienia Z. G., zajmowane stanowisko oraz wysokość otrzymywanego wynagrodzenia;

2/ dokonanie oceny zebranego materiału dowodowego w sposób dowolny a nie swobodny, polegający na uchybieniu przez Sąd zasadom doświadczenia życiowego poprzez odmówienie prymatu wiarygodności świadectwu pracy datowanemu na dzień 15.03.1988 r. wystawionemu przez Cegielnię (...) w B. oraz niewłaściwe przyjęcie, iż w latach 80 XX wieku zasadą było zawieranie umów o pracę na piśmie, w sytuacji gdy Z. G. w okresie od 1.09.1980 r. do 15.03.1988 r. świadczył pracę na rzecz Cegielni (...) w B., zaś stosunek pracy był nawiązany pomiędzy stronami, albowiem wskazuje na to w/w świadectwo pracy;

3/ naruszenie art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) poprzez nie uwzględnienie przez Sąd I instancji do ustalenia wartości kapitału początkowego:

a. okresu od 01.09.1969 r. do 15.06.1971 r., tj. okresu nauki w Studium (...) uznając, iż okres studium nauczycielskiego w ustawie z dnia 17.12.1998 r. nie jest wymieniony jako okres składkowy lub nieskładkowy, w sytuacji gdy „dopuszczalnym jest zaliczenie okresu nauki w studium nauczycielskim jako okresu nieskładkowego w rozumieniu art. 7 pkt 9 u.e.r.f.u.s. w rozmiarze, w jakim z okresem odbytych studiów nie przekroczy to okresu nauki w szkole wyższej na jednym kierunku w wymiarze określonym w programie studiów” (cyt. za wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 01 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa 1372/15, Lex nr 2079193), albowiem Z. G. pomimo że rozpoczął studia ich nie ukończył.

b. pełnego okresu od 01.09.1980 r. do 15.03.1988 r., tj. okresu pracy w Cegielni (...) w B., w sytuacji gdy ze świadectwa pracy datowanego na dzień 15.03.1988 r. wynika, iż ubezpieczony we wskazanym okresie był kierownikiem do spraw produkcji i sprzedaży, otrzymywał wynagrodzenie 36 000 zł (starych złotych) plus premia uznaniowa w wysokości 25% płacy zasadniczej;

4/ błąd w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść orzeczenia poprzez błędne przyjęcie, że Z. G. nie pozostawał w stosunku pracy w okresie od 01.09.1980 r. do 15.03.1988 r., tj. w Cegielni (...), albowiem nie miał zawartej umowy o pracę na piśmie, w sytuacji gdy Z. G. pomimo że w międzyczasie miał własną działalność usługi transportowe to pozostawał w stosunku pracy, albowiem otrzymał świadectwo pracy.

W konsekwencji ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez: ustalenie kapitału początkowego przy uwzględnieniu okresu od 01.09.1969 r. do 15.06.1971 r., tj. okresu nauki w Studium (...) oraz pełnego okresu od 01.09.1980 r. do 15.03.1988 r., tj. okresu pracy w Cegielni (...) w B., ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Wniósł także o zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Ponadto skarżący wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentu w postaci zaświadczenia datowanego na dzień 30.03.1988 r. wraz z kopią adnotacji z dowodu osobistego S. Ż. - na okoliczność zatrudniania przez Z. G. w okresie prowadzenia działalności gospodarczej pracownika a samemu świadczenia pracy na rzecz Cegielni w B. oraz o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków S. Ż. i A. G. na okoliczność pozostawania Z. G. w stosunku pracy w okresie od 01.09.1980 r. do 15.03.1988 r. w Cegielni (...) w B..

Skarżący wskazał, że potrzeba złożenia w/w wniosków dowodowych powstała w związku kwestionowaniem świadectwa pracy z dnia 15.03.1988 r. z okresu zatrudnienia Z. G. w Cegielni w B..

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz o zasądzenie od odwołującego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że Z. G., prowadząc własną działalność gospodarczą w zakresie usług transportowych, od 1 czerwca 1984r., równoległe zatrudniony był w ramach stosunku pracy w Cegielni (...) w B., gdzie pracował do 15 marca 1988r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierownika ds. produkcji i sprzedaży za stałym, miesięcznym wynagrodzeniem. W ramach tego zatrudnienia kierował produkcją cegielni i zajmował się sprzedażą wyrobów. Składki na ubezpieczenia społeczne były odprowadzane za pracowników Cegielni grupowo i obejmowały również wynagrodzenie wypłacane wnioskodawcy. Przełożonym wnioskodawcy była M. D. (2), która decydowała o przyznaniu dodatkowych składników wynagrodzenia, takich jak premia. Sprawami biurowymi w Cegielni zajmował się M. E., który także poświadczał pracownikom w legitymacji ubezpieczeniowej fakt ich zatrudnienia. W Cegielni zatrudnionych było wówczas około 15-20 pracowników stałych oraz pracownicy sezonowi, którzy nie byli zatrudniani na podstawie umowy o pracę. W okresie od 6.09.1986r. do 30. (...) wnioskodawca zatrudniał w swojej firmie transportowej kierowcę – S. Ż., który uprzednio, od 1 grudnia 1981r. do 31 sierpnia 1986r., pracował jako kierowca w Cegielni (...) w B. (dowód: wpisy na k. 19-20 legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy k. 59, kopia zaświadczeń z 30.03.1988r. i 21.10.1989r. k. 33, zeznania świadków: A. G. e-protokół rozprawy z 26 czerwca 2019r. od 00:16:52 do 00:18:05 i S. Ż. od 00:05:30 do 00:16:45).

Kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne Z. G. w latach 1984 – 1986 wynosiły: 58.080 starych złotych w 1984r., 114.216 starych złotych w 1985r. i 77.000 starych złotych w 1986r. (pismo ZUS Inspektorat w M. z 27.04.2017r. w aktach ZUS).

Sąd Apelacyjny dał wiarę zeznaniom świadków A. G. i S. Ż. jako logicznym i korespondującym z innymi dowodami zebranymi w sprawie, w szczególności z treścią wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy, w której na k. 19-20 widnieją – opatrzone pieczęcią tej Cegielni i podpisem - poświadczenia o zatrudnieniu Z. G. w Cegielni (...) w B. opatrzone datami: 1.06.1984r., 2.12.1984r., 25.06.1985r., 2.01.1986r., 16.05.1986r., 12.11.1986r., 2.02.1987r., 10.08.1987r. i 1.03.1988r.

Świadek A. G., zatrudniony w tej Cegielni od 15 września 1984r. do 21 sierpnia 1986r., który zajmował się m.in. sporządzaniem list płac i odprowadzeniem składek do ZUS, kategorycznie potwierdził, że wnioskodawca był wówczas zatrudniony jako kierownik produkcji, otrzymywał wynagrodzenie w stałej wysokości a składki na

ubezpieczenie społeczne, odprowadzane grupowo, uwzględniały również wynagrodzenie wnioskodawcy. Zeznał on również, że wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, jego przełożonym była M. D. (2). Wyjaśnił nadto, że sprawami biurowymi zajmował się M. E., który dokonywał też w imieniu tego pracodawcy wpisów w legitymacjach ubezpieczeniowych pracowników i to prawdopodobnie jego podpis widnieje w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy przy wpisach poświadczających jego zatrudnienie w Cegielni w B.. Za wiarygodnością zeznań świadka A. G. przemawia również, w ocenie Sądu Apelacyjnego, okoliczność potwierdzenia ubezpieczenia Z. G. jako pracownika w Cegielni (...) w okresie od 1 czerwca 1984r. do 31 lipca 1986r. przez Inspektorat ZUS w M. w piśmie z dnia 27.04.2017r., w którym podano również wymiar czasu pracy wnioskodawcy i kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za lata 1984 - 1986. Natomiast zeznania świadka S. Ź., jako korespondujące z treścią zaświadczeń 30.03.1988r. i 21.10.1989r., przemawiają za wiarygodnością twierdzeń wnioskodawcy, że poza pracą w Cegielni w charakterze kierownika ds. produkcji i sprzedaży, prowadził on jednocześnie działalność gospodarczą w zakresie transportu, zatrudniając w latach 1986-1988 na potrzeby tej działalności kierowcę.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Spór w niniejszej sprawie dotyczył możliwości zaliczenia wnioskodawcy przy ustalaniu kapitału początkowego okresów: od 1.09.1969 r. do 15.06.1971 r., tj. okresu nauki w studium nauczycielskim oraz od 1.09.1980 r. do 15.03.1988 r., tj. okresu zatrudnienia w Cegielni (...) w B..

Sąd Okręgowy uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do jednoznacznego przyjęcia, że wnioskodawca w okresie od 1.09.1980 r. do 15.03.1988 r., zatrudniony był w Cegielni (...) w B. w ramach stosunku pracy, gdyż z zeznań wnioskodawcy oraz świadków wynika, że wykonywał on w tej Cegielni pracę kierowcy samochodu ciężarowego jeżdżąc samochodem będącym jego własnością. Sąd zwrócił też uwagę, że wnioskodawca stwierdził, że „praktycznie” nie miał zawartej pisemnej umowy oraz podał, że pieniądze ze sprzedaży J. zainwestował w ponowne uruchomienie Cegielni. Tymczasem wynik uzupełniającego postępowania dowodowego przeprowadzonego w postępowaniu apelacyjnym przemawia za przyjęciem, że Z. G. w okresie od 1 czerwca 1984r. do 15 marca 1988r. świadczył pracę w Cegielni (...) w reżimie charakterystycznym dla stosunku pracy. Wykonywał on bowiem w tej Cegielni pracę na rzecz M. D. (2) i pod jej kierownictwem, w czasie i miejscu wyznaczonym przez tego pracodawcę, czyli na stanowisku kierownika Cegielni ds. produkcji i sprzedaży w pełnym wymiarze czasu pracy, za ustalonym stałym miesięcznym wynagrodzeniem, od którego pracodawca ten odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne. Przemawia za tym nie tylko treść zeznań świadków, w szczególności A. G., ale przede wszystkim treść wpisów na k. 19-20 legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy oraz treść pisma Inspektoratu ZUS w M. z dnia 27.04.2017r., w którym potwierdzono fakt ubezpieczenia wnioskodawcy jako pracownika tej Cegielni w okresie od 1 czerwca 1984r. do 31 lipca 1986r. w pełnym wymiarze czasu pracy oraz wskazano kwoty podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ten okres. Wprawdzie w powyższym piśmie Inspektorat ZUS poświadczył zatrudnienie wnioskodawcy jedynie do 31 lipca 1986r., jednakże – w ocenie Sądu Apelacyjnego – w świetle zeznań świadków i wnioskodawcy oraz treści adnotacji zawartych w jego legitymacji ubezpieczeniowej, które obejmują także okres po tej dacie (tj. 12.11.1986r., 2.02.1986r., 10.08.1987r. i 1.03.1988r.) - uprawnione jest przyjęcie, że stosunek pracy wnioskodawcy w Cegielni (...) w B. trwał do 15 marca 1988r. Taka też data ustania zatrudnienia wnioskodawcy w tej Cegielni wynika ze świadectwa pracy z 15 marca 1988r. Jakkolwiek istotnie wnioskodawca zeznał, że po śmierci męża M. D. (2) w 1984r. włożył własne pieniądze uzyskane ze sprzedaży J. w remont i ponowne uruchomienie cegielni, jednakże – jak wyjaśnił na rozprawie apelacyjnej – była to nieformalna pożyczka udzielona M. D. (2), z której mężem pozostawał w prawie rodzinnych stosunkach. Najprawdopodobniej ta okoliczność stanowiła też impuls do nawiązania przez właścicieli Cegielni stosunku pracy z wnioskodawcą i powierzenia mu obowiązków kierownika ds. produkcji i sprzedaży.

Konsekwencją ustalenia, że praca wnioskodawcy w Cegielni (...) w B. w okresie od 1 czerwca 1984r. do 15 marca 1988r. odpowiadała cechom stosunku pracy, o którym mowa w art. 22 k.p., jest konieczność zmiany zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego przez ustalenie, że do obliczenia kapitału początkowego wnioskodawcy podlega uwzględnieniu zarówno powyższy okres zatrudnienia, jak i kwoty wynagrodzeń za lata 1984 – 1986 wskazane przez Inspektorat ZUS w M. w piśmie z dnia 27.04.2017r. Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w punkcie 1 sentencji wyroku. Sąd Apelacyjny wziął przy tym pod uwagę, że

organ rentowy w objętej sporem decyzji uwzględnił wnioskodawcy, jako okres składkowy, okres od 1 czerwca 1984r. do 31 października 1985r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje natomiast podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca pozostawał w stosunku pracy w Cegielni (...) w B. w pozostałym okresie wynikającym z treści złożonego świadectwa pracy, tj. od 1 września 1980r. do 31 maja 1984r. Z zeznań świadka W. K., zatrudnionego w tej Cegielni w latach 1975-1984, wynika, że wnioskodawca jeździł wówczas J., którym przewoził cegły i materiały budowlane. Także sam wnioskodawca zeznał, że w początkowym okresie wykonywania pracy w Cegielni jeździł jako kierowca własnym samochodem ciężarowym, a jego wynagrodzenie uzależnione było od ilości wywiezionych cegieł. Nie podał on przy tym, by uzyskiwał od właścicieli Cegielni jakiegokolwiek należności za wykorzystywanie własnego samochodu dla potrzeb cegielni. Przemawia to za przyjęciem, że wnioskodawcy nie łączył wówczas stosunek pracy z właścicielem Cegielni ale świadczył on usługi transportowe na jej rzecz w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że to pracodawca ma obowiązek zapewnić pracownikowi narzędzia i środki pracy, a w razie korzystania przez pracownika z własnego samochodu do celów służbowych przysługuje mu z tego tytułu stosowny ekwiwalent. Wnioskodawca nie wykazał przy tym, by w powyższym okresie zatrudniał w swojej firmie transportowej pracowników, co również wskazuje, że usługi transportowe w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wykonywał wtedy osobiście, w tym m.in. na rzecz Cegielni w B..

Złożona przez wnioskodawcę na rozprawie apelacyjnej kserokopia karty z legitymacji ubezpieczeniowej – wobec nie poświadczenia jej z oryginałem – nie stanowi, w ocenie Sądu Apelacyjnego, miarodajnego dowodu na okoliczność zatrudnienia wnioskodawcy w ramach stosunku pracy w Cegielni w okresie przed 1 czerwca 1984r.

Odnosząc się do żądania uwzględnienia przy ustalaniu kapitału początkowego wnioskodawcy, okresu nauki w Studium (...) od 1.09.1969 r. do 15.06.1971 r., Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, że w świetle przepisów art. 174 ust. 2 i art. 7 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych brak jest podstaw do zaliczenia tego okresu jako okresu nieskładkowego. Wbrew zarzutom skarżącego, okres ten nie może być uznany jako okres nieskładkowy, o którym mowa w art. 7 pkt 9 tej ustawy. Przepis ten stanowi, że okresem nieskładkowym jest okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki w wymiarze określonym w programie studiów. Studium nauczycielskie nie posiadało statusu szkoły wyższej. Okres nauki w studium nauczycielskim, jak zasadnie wskazał Sąd I instancji, mógłby być potraktowany jako okres nauki w szkole wyższej wyłącznie w przypadku, gdyby został on zaliczony przez szkołę wyższą na poczet wyższych studiów zawodowych I stopnia lub studiów wyższych uzupełniających. Tymczasem z niekwestionowanych ustaleń Sądu Okręgowego wynika nie tylko, że okres nauki w studium nauczycielskim nie został wnioskodawcy zaliczony na poczet wyższych studiów, ale także, że wnioskodawca nie ukończył studiów wyższych. Powołany w apelacji wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 1.06.2016r., III AUa 1372/15, zapadł w odmiennym stanie faktycznym, w którym ubezpieczony nie tylko studia wyższe ukończył ale też okres jego nauki w studium nauczycielskim został zaliczony do późniejszych studiów wyższych (bez tego studium nie mógłby ich kontynuować). Brak jest zatem podstaw do uwzględnienia przy ustalaniu wartości kapitału początkowego okresu nauki w studium nauczycielskim od 1.09.1969 r. do 15.06.1971r. jako okresu nieskładkowego, o którym mowa w art. 7 pkt 9 ustawy emerytalnej.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację wnioskodawcy w pozostałej części.

Z uwagi na częściowe uwzględnienie żądania wnioskodawcy Sąd Apelacyjny na mocy art. 100 k.p.c. zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania za obie instancje.